

Sygn. akt. XXIV C 1261/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział XXIV Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Paweł Pyzio

Protokolant: Magdalena Podgórska

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2012r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. N., A. M. (1) i A. M. (2)

przeciwko B. G.

o zachówek

I zasądza od B. G. na rzecz:

a) M. N. kwotę (...) zł ((...) gr) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2010 roku do dnia zapłaty;

b) A. M. (1) kwotę (...)12/100 gr) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2010 roku do dnia zapłaty;

c) A. M. (2) kwotę (...)25/100 gr) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2010 roku do dnia zapłaty;

II oddała powództwo w pozostałej części;

III rozdziela stosunkowo między stronami koszty procesu w ten sposób, że powódki są zobowiązane do poniesienia kosztów procesu w 22, 46 %, a pozwany w 77,54%, pozostawiając szczegółowe wyliczenie kosztów procesu referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt XXIV C 1261/09

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 listopada 2009 r., pełnomocnik powódek M. N., A. M. (1) i A. M. (2), wniósł o zasądzenie od B. G. na rzecz M. N. kwoty (...) zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 18 sierpnia 2007 r. do dnia zapłaty, na rzecz A. M. (1) kwoty (...) zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 18 sierpnia 2007 r. do dnia zapłaty oraz na rzecz A. M. (2) kwoty (...) zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 18 sierpnia 2007 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że pozwany B. G. jest jedynym spadkobiercą testamentowym po zmarłej w dniu 30 grudnia 2006 r. C. M. (1) na podstawie prawomocnego postanowienia z dnia 26 czerwca 2007 r. o stwierdzeniu nabycia praw do spadku. Podnosił, że spadkodawczyni miała dwóch synów T. i M., którzy nie dożyli otwarcia spadku. T. M. pozostawił po sobie dwie spadkobierczynie – córki M. noszącą obecnie nazwisko N. oraz A. M. (1), zaś spadkobiercą po M. M. (2) jest A. M. (2). Spadkodawczyni nie miała innych dzieci, a w chwili obecnej jedynymi spadkobiercami ustawowymi po C. M. (1) byłyby powódki w sprawie niniejszej. Pełnomocnik powódek wskazał, że w skład masy spadkowej po C. M. (1) wchodziły: mieszkanie własnościowe położone w W. przy ul. (...) o wartości (...) zł., wyposażenie mieszkania o wartości (...) zł.,

wkład na książeczce oszczędnościowej w wysokości (...) zł. oraz prawa do dwóch grobów na cmentarzu w P. o wartości (...) zł. Pełnomocnik powódek wniósł też o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania. (k. 2 – 4).

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 stycznia 2010 r. pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego od powódek kosztów postępowania. Po zajęciu stanowiska na rozprawie w dniu 15 grudnia 2010 r. podniósł, iż nie kwestionuje żądania powódek co do zasady, jednakże wskazał, że wysokość żądanego roszczenia jest zawyżona, ponadto jest jeszcze jeden spadkobierca ustawowy. Podnosił, że z uwagi na wiek mieszkania i jego stan wartość tego składnika majątkowego jest znacznie niższa. Także z uwagi na wiek i zaawansowane zużycie przedmiotów wyposażenia mieszkania ich rzeczywista wartość odbiega od przedstawionej przez powódki. Pełnomocnik pozwanego podnosił też, że prawo do grobów wskazanych w pozwie także nie może wpływać na wartość masy spadkowej, gdyż prawo to jako posiadające cechy prawa niemajątkowego nie może być składnikiem masy spadkowej. Pełnomocnik pozwanego nie kwestionował jedynie wysokości środków zgromadzonych na książeczce oszczędnościowej. Podnosił natomiast zarzut nadużycia przez powódki praw podmiotowych i sprzeczność roszczeń powódek z zasadami współżycia społecznego. Wskazywał przy tym na trudną sytuację materialną pozwanego w porównaniu z sytuacją powódek. Podnosił, że spadkodawczyni przy rozporządzaniu swoim majątkiem kierowała się właśnie tymi różnicami i jej wolą było przepisanie na pozwanego posiadanego mieszkania (k. 4- 44, k. 80 – 81).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla W. w W. z dnia 26 czerwca 2007 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II Ns 116/07, B. G. nabył w całości, na mocy testamentu, spadek po C. M. (1) zmarłej w dniu 30 grudnia 2006 r., ostatnio zamieszkałej w W. przy ul. (...) (k. 35 załączonych akt II Ns 116/07).

W chwili śmierci C. M. (1) jedynymi jej spadkobiercami ustawowymi były M. N., A. M. (1) i A. M. (2). M. N. i A. M. (1) były córkami nieżyjącego w dniu otwarcia spadku po C. M. (1) syna spadkodawczyni – T. M., zaś A. M. (2) była córką również nieżyjącego w dniu otwarcia spadku syna C. M. (2) M. (k.12 akt IINs 116/07, bezsporne).

W skład masy spadkowej po zmarłej C. M. (1) wchodziły: prawo własności lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...) o wartości (...) zł., wyposażenie mieszkania o wartości (...) zł. (opinia biegłego A. Z. k. 104 – 113 wraz z opinią uzupełniającą k. 175, 181, opinia biegłego A. M. (3) k. 120 – 127).

W skład masy spadkowej wchodziły też środki pieniężne zgromadzone na książeczce oszczędnościowej spadkodawczyni w kwocie (...) zł. (bezsporne, k. 12 – 15).

Łączna wartość spadku po C. M. (1) wynosi (...) zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci dowodów z dokumentów złożonych do akt sprawy i znajdujących się w aktach o syng. II Ns 116/07 oraz oświadczeń stron co do okoliczności faktycznych mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy niekwestionowanych przez stronę przeciwną. Okoliczności faktyczne Sąd ustalił także na podstawie opinii biegłych, którą uznał za wiarygodną, rzetelną i opartą na wiedzy i doświadczeniu biegłego. Żadna ze stron ustaleń tych opinii ostatecznie nie kwestionowała.

Sąd na podstawie art. 227 k.p.c. oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron na okoliczność ich sytuacji majątkowej oraz tego czy powódka A. M. (2) została w części zaspokojona z masy spadkowej. Ponadto strona powodowa nie kwestionowała sytuacji majątkowej stron przedstawionej przez pozwanego. Co do częściowego zaspokojenia powódki A. M. (2) to we wskazanych przez stronę pozwaną okolicznościach do takiego zaspokojenia dojść nie mogło. Gdyby faktycznie powódka posiadała jakieś przedmioty wchodzące w skład spadku to nie mogłyby nabyć ich własności. Prawo własności przysługiwałoby nadal pozwanemu jako spadkobiercy i służyłoby mu roszczenie o wydanie rzeczy wchodzących w skład spadku. Sąd oddalił wniosek powódek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia prawa do grobu ponieważ strona powodowa nie wskazała o jakie konkretnie prawo chodzi, a tym samym tego, że wchodziło w skład spadku.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo w sprawie niniejszej zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału tj. zachówek. Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

W niniejszej sprawie ostatecznie bezsporna była kwestia samej zasady odpowiedzialności pozwanego B. G. z tytułu zachowku. Powódki jako córki nieżyjących w chwili otwarcia spadku po C. M. (1) synów T. i M. uprawnione były do zachowku po C. M. (1) w wysokości $\frac{1}{2}$ udziału, który by przypadł im gdyby dziedziczyły na podstawie ustawy. Powódki M. N. i A. M. (1) otrzymałyby po połowie udziału wynoszącego $\frac{1}{2}$ masy spadkowej przypadającej na nie z tytułu dziedziczenia po zmarłym synu spadkodawczyni T. M., zaś powódka A. M. (2) otrzymałaby cały przypadający na syna spadkobierczyni M. udział wynoszący $\frac{1}{2}$ masy spadkowej. W sprawie niniejszej powódki nie są osobami małoletnimi, jak też nie są trwale niezdolne do pracy, zatem przysługujący im zachówek wynosi połowę tego co otrzymałyby w drodze dziedziczenia ustawowego. Powódkom należny jest zatem zachówek odpowiadający po $\frac{1}{8}$ wartości masy spadkowej na rzecz powódek M. N. i A. M. (1) oraz w wysokości $\frac{1}{4}$ wartości masy spadkowej na rzecz powódki A. M. (2). Pozwany ostatecznie nie kwestionował prawa powódek do zachowku i jego zakresu. Pozwany twierdził początkowo, że jest jeszcze jeden spadkobierca ustawy po C. M. (1) jednak nie przedstawił żadnych dowodów potwierdzających tę okoliczność.

Sąd ustalił, że w skład spadku po W. M. w chwili jej śmierci wchodziło prawo własności do lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...) o wartości (...)zł., wyposażenie mieszkania o wartości (...) zł., oraz środki pieniężne zgromadzone na książeczce oszczędnościowej spadkodawczyni w kwocie (...) zł. Okoliczność ta ostatecznie nie była między stronami sporna.

Nie zasługiwał na uwzględnienie podnoszony przez stronę pozwaną zarzut sprzeczność roszczeń powódek z zasadami współzycia społecznego. Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Zastosowanie art. 5 k.c. nie jest wyłączone w sprawie o zachówek (tak w wyroku SN z dnia 19 maja 1981 r. sygn. akt III CZP 18/81, OSNC 1981/12/228 oraz teza 2 w wyroku SN z dnia 7 kwietnia 2004 r. sygn. akt IV CK 215/03, LEX 152889), jednakże zastosowanie tego przepisu powinno mieć miejsce w wyjątkowych przypadkach. Okoliczności sprawy niniejszej nie stanowią, w ocenie Sądu, wyjątkowego przypadku. Pozwany podnosił w prawdzie, iż nie posiada innego majątku jak ten otrzymany w drodze dziedziczenia po C. M. (1), jak też, że nie posiada aktualnie stałych źródeł dochodów, to jednak wskazać należy, że okoliczności te nie są wyjątkowe i nie stanowią podstawy do ingerencji w przepisy dotyczące prawa do zachowku. Z uwagi na wiek pozwanego stwierdzić należy, że sytuacja w jakiej się znajduje jest przemijająca. Pozwany jest bowiem osobą młodą i zdrową i ma możliwości podjęcia w przyszłości stałego zatrudnienia, a tym samym uzyskania źródeł utrzymania umożliwiających mu także wywiązać się ze zobowiązania wobec powódek.

Wobec powyższego biorąc pod uwagę ustaloną w toku postępowania wartość łączną masy spadkowej po C. M. (1) wynoszącą (...) zł. oraz to w jakiej części powódkom należny jest zachówek, Sąd zasądził na rzecz powódek M. N. i A. M. (1) kwoty po (...) zł. zaś na rzecz powódki A. M. (2) kwotę (...) zł.

O odsetkach od zasądzonego roszczenia Sąd orzekł na podstawie art. 481§1 k.c.

W pozostałej części roszczenia powódek należało oddalić.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo. Na podstawie zaś art. 108 § 1 k.p.c. Sąd rozstrzygnął jedynie o zasadach poniesienia przez strony kosztów procesu, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Wobec tego, że kwota zasądzona na rzecz powódek stanowi 77,54 % żądanej przez nie kwoty, powódki ponoszą koszty postępowania w stosunku 22,46 %, pozwany ponosi natomiast koszty w stosunku 77,54 % tj. w takim w jakim uległ żądaniu powódek.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.